

СУЧАСНІ ЕКОНОМІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ: ПРОБЛЕМИ ТА ВИМІРИ

В умовах посилення та поглиблення впливу глобальних факторів на економіку України, необхідності факторного аналізу стану економіки та визначення напрямів ефективного подолання наслідків світової, регіональної кризи та кризи національної економіки зростає актуальність здійснення адекватних економічних досліджень. Особливо значення набуває покращення наукової обґрунтованості напрямів розвитку національної економіки.

Визначення пріоритетів та напрямів розвитку потребує науково обґрунтованих і нетривіальних рішень, які б враховували специфіку трансформаційного стану економіки та суспільства, вплив внутрішньонаціональних структурних деформацій, значення зовнішніх геоекономічних викликів глобалізації.

У монографії професора Г. Колодка «Мінливий світ» описано особливості економічних досліджень з погляду компаративного аналізу економік в умовах глобалізації та пошуку ефективних напрямів розвитку національних економік.

Автор відзначає особливості здійснення сучасних економічних досліджень та формулювання істини в економічній науці. Наука – це зовсім не консенсус, консенсус не наука. Консенсус добре в політиці, а в науці потрібна істина (с. 15).

Проблеми та недоліки економічних досліджень, описані в роботі професора Г. Колодка, можуть бути сформульовані наступним чином: нехтування регіональною та національною специфікою. Змішування фактів з фікцією, їх опис – з їх створенням.

Переписування з англomовних дослідників є досить розповсюдженою практикою (с. 19). В економіці немає абсолютних і вічних істин. Соціально-економічні процеси зазнають постійних змін як кількісних, так і якісних (с. 20).

Отже, можна зробити висновок, що **мета економічних досліджень** полягає у розкритті суті явищ та процесів, викладі їх у вигляді закономірностей.

При цьому автор застерігає, що в силу ідеологічної мотивації або участі у замовних тенденційних роботах відбувається використання науки як політичної зброї (с. 27). Політику критикують вибірково, не всю і не завжди, часто на замовлення. Масштаби дезінформації, перекручувань та інтерпретацій залежать від характеру проблем, які висвітлюються. У політиці перекручування фактів є природнім, оскільки там йдеться не про істину, а про ефективність діяльності політиків.

Щодо наукових досліджень, то автор дає такі поради. Необхідно протистояти як науковому спрощенню, так і науковому ман'єризму, раціонально використовувати точні науки та адаптувати для аудиторії виклади результатів досліджень. Наукове знання не плутати з поверховими інтерпретаціями.

Для збереження загальної політичної і економічної рівноваги рекомендується використання **комплексного підходу в економічних дослідженнях глобальних процесів**. Цей підхід передбачає: географічний вимір, історичний вимір та міждисциплінарність. При цьому необхідно врахувати, що зростає взаємозалежність економічних процесів у просторі та часі, а також відбувається взаємопроникнення економічної, соціальної й технічної сфер. За допомогою численних статистичних порівнянь автор доводить, що позитивні результати економічних досліджень можуть бути отримані за рахунок компаративного аналізу стану економік та виявлення тенденцій змін.

Передумовами економічного розвитку професор Г. Колодко вважає: технічний прогрес; переваги критичного мислення та інноваційності над догматизмом у сфері культури та економіки; економічне знання та організація розширення виробництва й обміну; політична воля щодо здійснення інституціональних реформ; відкритість економіки країни для обміну знаннями, інформацією та культурою.

Аналіз особливостей глобалізації у XX та XXI ст. дозволяє авторові стверджувати, що глобалізацію можна розглядати як найвищу стадію капіталізму. Глобалізація як процес є нескінченною, через глибину економічних, соціальних та культурних відносин, яких вона торкається, так і через величезну кількість протиріч, котрі породжують ці процеси (с. 106).

Глобалізація – це рух у напрямі скорочення та знищення бар'єрів у міжнародному господарському обміні, це процес лібералізації та інтеграції ринків товарів, капіталу, робочої сили, технологій та інформації. Ключовими словами у цих процесах виділяються: **лібералізація, інтеграція та взаємозалежність**. Автор доводить, що антагоністичне протиріччя інтересів і взаємозалежності явищ і процесів, які відбуваються водночас, приводять до **криз**.

Наявність описаних рис глобалізації, загострення всіх взаємозалежностей та протиріч обумовлюють необхідність організації світового господарства за новітнім зразком. **«Новий прагматизм у своєму глобальному вимірі має потребу в новій інституціалізації, адекватній викликам розвитку»** (с. 352).

Обґрунтовується необхідність **інституалізації процесів глобалізації** (передумови інституалізації глобалізації вже існують та пов'язані з дією описаних у монографії факторів (с. 324–334).

У монографії обґрунтовується типологія інститутів, які поділяються на ті, що пояснюють та ті, які контролюють (с. 323). Вводиться поняття інституціональної врівноваженості, котра веде до такого стану економічних регуляторів і організаційної структури ринку, при якому спрямована до центру система гармонізується, а не розвалюється (с. 324).

Для вдосконалення параметрів виміру економічного розвитку пропонується замінити економічний розвиток індексом успіху та розділити ці виміри на чотири групи: економічна сфера – рівень виробництва ВВП на одну особу; сфера самопочуття – здоров'я, рівень задоволення прожитим життям і оцінками майбутньої тривалості; рівень освіти, якість колективного життя (правління і демократія); стан природного середовища – оцінка впливу на самопочуття, здоров'я, умови життя і роботи; оцінка вільного часу і культурних цінностей.

Однак теорія економічного розвитку повинна розвиватись адекватно до зміни факторів, що визначають еволюцію. Автор обґрунтовує необхідність використання не просто порівняльного та факторного аналізу при здійсненні економічних досліджень, а підкреслює важливість використання коінциденції вимірювань.

Теорія коінциденції передбачає такі виміри: історичні, географічні, культурні, інституціональні, політичні, соціальні, а також урахування проблемної конкретики з розмежуванням мети та засобів діяльності. Часто це може бути окремою теоретичною та прикладною

проблемою через труднощі у визначенні системи цінностей та інтересів, з одного боку, та їх поєднання – з іншого (балансування існуючих зв'язків) (с. 347–354).

Вочевидь, що такий підхід може бути використаний при розробці стратегій економічної безпеки держави та визначенні параметрів її рівня. Інша теза теорії коінциденції про використання потенціалу різного роду ресурсів є близькою до теорії потенціалів, яка активно розробляється в останні десятиліття українськими вченими в епоху зростання ролі м'яких факторів економічного розвитку, таких як знання та інтелектуальний капітал. Нова економічна політика повинна враховувати вимоги економічного, соціального та екологічного розвитку збалансовано (с. 360).

Колодко Гжегош В. Мінливий світ / Г.В. Колодко; пер. з пол. // НАН України; Інститут економіки та прогнозування. – К., 2012. – 448 с.

*І.П. Мойсеєнко,
професор*

19 жовтня 2012 року кафедрою фінансово-економічної безпеки економічного факультету Навчально-наукового інституту права, психології та економіки Львівського державного університету внутрішніх справ спільно з відділом організації наукової роботи був організований та проведений міжкафедральний круглий стіл «Проблеми забезпечення економічної безпеки держави та суб'єктів господарювання».

Доповіді учасників круглого столу стосувалися таких проблем, як: глобалізація, криза і безпека держави; безпека суб'єктів господарювання в умовах системної трансформації суспільства; інновації, кризи та безпека суб'єктів господарювання; компаративний аналіз в дослідженнях економічної безпеки; правові основи формування економічної безпеки; психоінформаційна безпека та інформатизація суспільства.

За результатами роботи круглого столу опубліковано збірку тез доповідей «Проблеми забезпечення економічної безпеки держави та суб'єктів господарювання».